Akademik Rəfiqə Əliyevanın qəbirüstü abidə kompleksinin açılış mərasimi keçirilib

Görkəmli kimyaçı alim, Bakı Dövlət Universitetinin ekoloji kimya və ətraf mühitin mühafizəsi elmi-tədqiqat laboratoriyasının yaradıcısı, əməkdar elm xadimi, "Şöhrət" ordenli Rəfiqə Əliyevanın vəfatından bir il ötür.

AZƏRTAC xəbər verir ki, mayın 5-də Fəxri xiyabanda görkəmli alimin qəbirüstü abidə kompleksinin açılış mərasimi keçirilib. Tədbirdə mərhumun ailə üzvləri, dövlət və hökumət rəsmiləri, Milli Məclisin deputatları, ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər. Məzarın önünə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın adından əklil qoyulub.

Tədbir iştirakçıları Rəfiqə Əliyevanın xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad ediblər.

Azərbaycanda analitik kimya sahəsində ilk qadın akademik

Mərasimi açan Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) rektoru akademik Abel Məhərrəmov ömrünün böyük hissəsini BDU-da ixtisaslı kadrların hazırlanmasına sərf edən Rəfiqə Əliyevanın Azərbaycan kimya elminin inkişafındakı müstəsna xidmətlərindən bəhs edib. Bildirib ki, görkəmli alim ekoloji kimya və ətraf mühitin mühafizəsi elmi-tədqiqat laboratoriyasının yaradıcısı və rəhbəri kimi məhsuldar elmi-pedaqoji fəaliyyət göstərib. Analitik kimya sahəsində ilk qadın akademik olan Rəfiqə Əliyeva elmi məktəb formalaşdırıb, bu məktəbin yetirmələri kimya elminə öz töhfələrini verirlər. "Gözəl müəllim idi, tələbələrinə analıq qayğısı göstərirdi. Ehtiyacı olan tələbənin əlindən tutaraq universitet rəhbərliyinin yanına gətirər, ona yataqxanada yer ayrılması, təqaüd verilməsi üçün müraciət edərdi. Tələbələr onun qrupuna düşməyə çalışardılar. Biz Rəfiqə xanımın 70 və 80 illik yubileylərini keçirmək istəyəndə, bununla razılaşmadı. Yalnız vəfatından sonra biz onun 85 illik yubileyini qeyd edə bildik. Ekoloji kimya və ətraf mühitin mühafizəsi elmi-tədqiqat laboratoriyasının önündə onun barelyefi açıldı, adına təqaüd təsis edildi, elmi yaradıcılığına həsr edilən beynəlxalq konfrans keçirildi", - deyə akademik Abel Məhərrəmov diqqətə çatdırıb.

Qeyd edilib ki, Rəfiqə Əliyeva 1957-ci ildən etibarən Azərbaycan Dövlət Universitetində, 1958-1960-cı illərdə isə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Kimya Problemləri İnstitutunda kiçik elmi işçi kimi çalışıb. 1960-1963-cü illərdə universitetin kimya fakültəsinin aspiranturasında təhsil alan Rəfiqə Əliyeva 1964-cü ildən ömrünün sonuna qədər universitetin analitik kimya kafedrasında işləyib və burada assistent, baş müəllim, dosent, professor vəzifələrini tutub. O, 1970-ci ildə namizədlik, 1999-cu ildə doktorluq dissertasiyalarını müdafiə edib və həmin ildə professor adına layiq görülüb. 2007-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 2014-cü ildə isə həqiqi üzvü seçilib. 450-dən artıq elmi əsərin, 25 dərslik və dərs vəsaitinin, 20 patentin müəllifidir. Alimin rəhbərliyi ilə 20-dən çox fəlsəfə və elmlər doktorları yetişib.

Akademik Abel Məhərrəmov deyib: "Rəfiqə xanım böyük müəllim, alim olmaqla yanaşı, cəmiyyətdə gedən keçid dövrü proseslərinə fədakarlıqla sinə gərdi. Dünyaya gələn insan bir gün də bu dünyadan köçür, ancaq onun gördüyü işlər və yaratdıqları qalır. Rəfiqə xanımın əsərləri tələbələri və ailəsidir. Onun ailə üzvləri Azərbaycan cəmiyyətində özlərini təsdiqləyiblər".

Tədbirdə Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Hicran Hüseynova, Azərbaycan Respublikası Prezidenti Katibliyinin rəisi - Prezidentin köməkçisi Dilarə Seyidzadə, Milli Məclisin deputatları Elmira Axundova və Rafael Hüseynov, Milli Nüvə Tədqiqatları Mərkəzinin sədri, akademik Adil Qəribov, əməkdar memar Rasim Əliyev, tanınmış heykəltəraş, xalq rəssamı Natiq Əliyev çıxış edərək akademik Rəfiqə Əliyevanı dəyərli alim, xeyirxah insan kimi səciyyələndirib, onunla bağlı xatirələrini bölüşüblər.

Rəfiqə xanım cəmiyyət üçün layiqli övladlar böyüdən ana və qayğıkeş nənə idi

"Rəfiqə xanımdan söz düşəndə xatirələrimizdə son dərəcə mədəni, sadə, mərd insan canlanır. Gözəl ana, tanınmış ictimai xadim, pedaqoq, alim və ən əsası əsl Azərbaycan xanımı - Rəfiqə xanımın həyatı bir çox qadınlara örnəkdir. Müasir Azərbaycan qadın hərəkatının tanınmış simalarından biri olan Rəfiqə Əliyeva "Dünya Azərbaycan Qadınları Birliyi"nin fəxri sədri seçilmişdi. O, komitəmizin tədbirlərində də hər zaman fəal iştirak edər, öz dəyərli təkliflərini, məsləhətlərini verərdi.

Rəfiqə xanım böyük alim, ictimai xadim olmaqla yanaşı, cəmiyyət üçün layiqli övladlar böyüdən ana və qayğıkeş nənə idi. O öz həyatı və fəaliyyəti ilə sübut etdi ki, xanımlar həm elmlə məşğul ola bilər, həm də sağlam ailə qura və layiqli övladlar yetişdirə bilərlər. Artıq bir ildir ki, Rəfiqə xanım aramızda yoxdur. Amma buna baxmayaraq, o, həmişə hər birimizin xatirindədir. Əgər insan xatırlanırsa, deməli, yaşayır", - deyə Hicran Hüseynova qeyd edib.

Görkəmli alim Rəfiqə Əliyevanın buraya toplaşanların hər birinin həyatında böyük yer tutduğunu qeyd edən Dilarə Seyidzadə deyib: "Klassiklərin birindən soruşanda ki, şəxsiyyətdən hansı cəhətləri gözləmək olar, o, cavabında deyib: cəhət birdir - şəxsiyyətin davranışı və əməlləri. Rəfiqə xanım hər yerdə eyni şəkildə idi, insanlara eyni gözlə baxardı, çünki ürəyi təmiz idi, əməlləri təmiz idi. Seçdiyi ixtisasına çox böyük məhəbbət və ehtiramla yanaşırdı. Görünür, uşaqlıqdan o böyük ailədə tərbiyə aldığı vaxtlardan bilirdi ki, onun insanlara, hər bir azərbaycanlıya xeyri dəyməlidir. Ən böyük xeyir isə təhsil və bilikdir. Bilik olan yerdə böyük məhəbbət olur. İnsan hər bir işə, addıma məhəbbətlə yanaşmalıdır. Biz onu Rəfiqə xanımda gördük. Biz daim Rəfiqə xanımı yad edirik. O, daim bizim yanımızdadır. Daxilimizdə onunla danışırıq. Onun xatirəsi daim yaşayacaq və əziz tutulacaq. Elə bu abidə də Rəfiqə xanımın qəlbinin incəliyini, dərin zəkasını, insanlara məhəbbətini, elm fədaisi olduğunu əks etdirir".

Yazıçı-publisist, əməkdar jurnalist, Milli Məclisin deputatı Elmira Axundova Rəfiqə Əliyevanın qeyri-adi dərəcədə təvazökar insan olmasından söz açıb: "Mən Heydər Əliyev haqqında kitab üzərində işləyəndə Rəfiqə xanımdan cavanlıq illərindən danışmasını xahiş etmişdim. Deyirdi ki, "nə danışım, o, yaşca məndən qat-qat böyük idi, utanıram, necə danışım". Birtəhər razılıq aldıq və çox gözəl xatirələrini mənimlə bölüşdü. Bu xatirələr kitabımın yaraşığı oldu. Rəfiqə xanım çox mətin insan idi, böyük iradəsi var idi. Mən böyük dost itirdim. Biz onunla təskinlik tapırıq ki, bu böyük alimin işi, tələbələri, ailəsi yaşayacaq".

Azərbaycan qadınına, Azərbaycan aliminə ucaldılan gözəl abidə

Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri, akademik Rafael Hüseynov deyib: "Bu gün təkcə anım günü deyil. Bu gün böyük mədəniyyət hadisəsi baş verir. Bu ucalan yalnız qəbirüstü abidə deyil, Azərbaycan mədəniyyətinin, heykəltəraşlığının bir incisi, Azərbaycan qadınına, Azərbaycan aliminə ucaldılan gözəl bir abidədir. Rəfiqə xanım Azərbaycanın tarixində analitik kimya sahəsində ilk akademik kimi qalır. Onun elm tarixinə atdığı imzanı heç kim təkrarlaya bilməyəcək. Rəfiqə Əliyeva AMEA-nın həqiqi üzvlüyünə 2014-cü ildə seçilmişdi, lakin bu, keçən əsrin 70, 80, 90-cı illərində də baş verə bilərdi. Rəfiqə xanım Heydər Əliyevin bacısı idi. O, təvazökar olmasaydı, buna nail ola bilərdi. Ömrünün böyük bir hissəsini Bakı Dövlət Universitetinə həsr etməsi də onun işinə, peşəsinə sadiqliyindən xəbər verir".

Sonda mərhumun ailəsi adından çıxış edən qızları - BDU-nun ekoloji kimya kafedrasının müdiri, professor Sevinc Hacıyeva və Azərbaycanın əməkdar incəsənət xadimi Fəxriyyə Xələfova mərasim iştirakçılarına minnətdarlıqlarını bildiriblər.

"Buraya gələnlərə baxdıqca, Rəfiqə xanımın onlarla ayrı-ayrılıqda təması yadıma düşür. Bu insanların hər birinin qəlbində Rəfiqə xanımın öz abidəsi var. Avraam Linkolndan oxuduğu kitabların ən gözəlinin hansı olduğunu soruşanda o, cavab vermişdi ki, anamdır. Bu fikri Rəfiqə xanıma da şamil edə bilərik. O, bizim üçün ən gözəl kitabdır. O, bizim həyatımızın ən əsas müəllimidir", - deyə Fəxriyyə Xələfova qeyd edib.

Qeyd edək ki, qəbirüstü abidə kompleksini xalq rəssamı, heykəltəraş Natiq Əliyev və əməkdar rəssam, memar Şamil Buksayev hazırlayıblar. Akademik Rəfiqə Əliyevanın heykəli özünəməxsus süjetə və kompozisiyaya malikdir. Bu mənada, kompleks həm də maarifçilik missiyasını həyata keçirir və abidə ansamblı kimi təqdim olunur. Rəfiqə xanımın heykəli vasitəsilə yaradılan obrazı xarakterik portret cizgilərini, üzündəki dərin düşüncəni əks etdirir. Bu heykəldə Rəfiqə xanımın bütün cizgiləri çox təbii şəkildə yaradılmışdır. Hətta onun əksər hallarda geyindiyi akademik mantiyası, əlindəki kitabı, yaxasındakı jabo, gözlərinin ifadəsində xəyala dalması tam portretini canlandırmağa uğurla xidmət edir. Rəfiqə xanımın qranitdən hazırlanmış heykəlində obrazın ən zəruri xarakterik cizgiləri az qala güzgüdə olduğu kimi çox dəqiq və canlı şəkildə ifadə olunub. Heykəldə lirizmin və bədii detalların zənginliyinin də özünəməxsus yeri var.

Akademik Rəfiqə Əliyevanın abidə kompleksi məşhur Avropa memarlıq üslubu olan Barokko incəsənət növü ilə Şərq memarlığının sintezinin təzahürüdür.